

Nr 10.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till folkköksverksamhet; given Stockholms slott den 8 januari 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Axel Gjöres.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres:

I skrivelse den 8 maj 1942 har *statens livsmedelskommission* underställt Kungl. Maj:ts prövning inom kommissionen till behandling upptagen fråga om statsbidrag till folkköksverksamhet samt vad därmed sammanhänger. I detta hänseende har kommissionen framhållit, att då den åtstramade regleringen av flera utav våra viktigaste livsmedel i förening med inträdd prisstegring på såväl livsmedel som bränsle kunde väntas medföra vissa svårigheter för tillagning av mat i de enskilda hushållen, livsmedelskommissionen redan under hösten 1941 ansett sig böra taga under övervägande, huruvida det kunde bliva nödvändigt att vidtaga åtgärder för anordnande av folkkök för tillhandahållande av lagad mat till billigt pris. Av denna anledning hade, enligt vad kommissionen vidare anför, kommissionen anmodat kristidsstyrelserna att till kommissionen inkomma med yttrande,

dels huruvida och på vilka orter behov av folkkök kunde förväntas uppkomma, dels på vad sätt folkkök lämpligast borde anordnas och huru kostnaderna för desamma borde bestridas, dels ock huruvida på de orter, där behov av folkkök kunde tänkas uppkomma, finnes tillgång på för ändamålet lämpliga lokaler jämte utrustning m. m.

Beträffande innehållet av till kommissionen med anledning härav inkomna yttranden har kommissionen anfört följande:

Kristidsstyrelserna uttalade i allmänhet, att behov av genom det allmännas försorg anordnade folkkök ej framträtt eller kunde förväntas framträda inom den närmaste tiden. En del kristidsstyrelser hade dock framhållit, att vid en ytterligare inknappning av tillgången på livsmedel eller i händelse av en ytterligare stegring av priserna på livsmedel och bränsle frågan om inrättande av folkkök för vissa orters vidkommande snart nog kunde bliva aktuell. Andra kristidsstyrelser framhöllo, att anledningen till att behov av folkkök icke gjort sig gällande främst vore att söka i den förhållandevis goda tillgången på arbete, på grund varav mera nämnvärd arbetslöshet kunnat undvikas. Frågan om anordnande av folkkök ansågs därför bliva aktuell först i händelse av en till följd av ett försämrat konjunkturläge inträdande allmänna arbetslöshet. Ett par kristidsstyrelser hade emellertid påpekat vikten av att, även om behov av folkkök ännu ej uppstått, vidtaga sådana förberedande åtgärder, som skulle göra det möjligt för vederbörande kommuner att utan allt för stort dröjsmål kunna igångsätta folkköksrörelse vid en hastigt inträdande försämring av försörjningsläget.

Så gott som samtliga kristidsstyrelser uttalade, att folkköken borde drivas som kommunala inrättningar under ledning av antingen något redan existerande kommunalt organ såsom kristidsnämnd eller fattigvårdsstyrelse eller medelst anlitan av lokala beredskapsorganisationer eller ock genom att kommunerna träffade avtal med folkrestauranger eller andra för ändamålet lämpliga näringsställen om handhavande av den utspisning, som ansågs böra ankomma på folkköken.

Beträffande frågan om finansieringen av folkköksrörelsen, i den mån rörelsen komme att lämna underskott, syntes flertalet kristidsstyrelser vara av den åsikten, att kommunerna borde vara berättigade till statsbidrag för viss del av utgifterna för folkköken, men det uttalades även, såväl att staten ensam borde svara för samtliga kostnader som att folkköken borde vara en uteslutande kommunal angelägenhet.

Beträffande slutligen frågan om anskaffande av lokaler och utrustning för folkköken syntes densamma, av kristidsstyrelsernas yttranden att döma, i allmänhet icke komma att bereda vederbörande kommuner några större svårigheter.

Kommissionen har därefter anfört, att kommissionen efter att hava tagit del av kristidsstyrelsernas yttranden kommit till den uppfattningen att — även om frågan om anordnande av folkkök ännu icke blivit aktuell — det likväl finnes anledning vidtaga sådana förberedande åtgärder, som erfordrades för att snabbt kunna igångsätta folkkök. Kommissionen hade därför i skrivelse den 19 januari 1942 anmodat kristidsstyrelserna att träda i förbindelse med vederbörande kommunala myndigheter å de platser, där

i händelse av ett skärpt försörjningsläge eller större arbetslöshet behov av folkkök kunde tänkas uppkomma, med hemställan, att planer för inrättande av folkkök måtte utarbetas.

För utförandet av ifrågavarande planläggningsverksamhet hade, enligt vad kommissionen vidare anfört, utarbetats följande direktiv. Till en början borde undersökning verkställas angående vilka kategorier av konsumenter, som borde utspisas från folkköken, samt beräkning av det ungefärliga antalet personer, som efter sålunda angivna utgångspunkter kunde komma att anlita folkköken. I de fall folkköken ansågos böra handhas av folkrestauranger eller andra näringsställen borde preliminärt avtal träffas med näringsställets innehavare angående de huvudsakliga villkoren för driften av folkköken. I andra fall borde i planen angivas, på vad sätt lokal och utrustning skulle anskaffas samt vem som skulle handhava skötseln av folkköket. Vidare borde kalkyler upprättas angående kostnaderna — med utgångspunkt från prisnivå m. m. vid tiden för planens upprättande — för anordnande och drift av folkköken. Slutligen borde de kommunala myndigheterna uttala sig om huruvida och efter vilka grunder statsbidrag ansåges böra utgå till bestridande av kostnaderna för folkköken.

Beträffande de planer som med anledning av livsmedelskommissionens förenämnda anmodan utarbetats har kommissionen anfört i huvudsak följande:

Ehuru det icke ingått i de kommunala myndigheternas ifrågavarande uppdrag att uttala sig om huruvida anledning vore att befara, att behov av folkkök inom nära framtid skulle uppkomma, ha åtskilliga kommunrepresentanter ingått på detta spörsmål. De ha härvid i likhet med kristidsstyrelserna i allmänhet utgått ifrån att först vid en än ytterligare åtstramad reglering av tillgången på livsmedel eller en ytterligare prisstegring å livsmedel och bränsle eller vid en allmännare arbetslöshet frågan om anordnande av folkkök kommer att bliva aktuell.

När det gällt att uttala sig om vilket befolkningsklientel folkköken skola avses för har det i vissa fall ansetts, att folkköken skola stå öppna endast för fattigvårdsbehövande, arbetslösa, ensamstående åldringar och andra därmed jämställda personer. I andra fall har det framhållits, att folkköken borde i främsta rummet avses för barn och barnrika familjer, medan det slutligen från en tredje grupp av kommunrepresentanter hävdats, att folkköken skola vara tillgängliga för samtliga samhällsmedlemmar men med den skillnaden, att av bemedlade personer skall uttagas full ersättning för utspisningen. På grund av dessa olika utgångspunkter ha de hörda myndigheterna beräknat folkköksklientelet till synnerligen varierande antal inom de olika kommunerna.

När det gällt att bestämma, på vad sätt folkkök lämpligast skola kunna anordnas, har det stora flertalet kommuner valt utvägen att överlåta folkköksrörelsen åt på platsen redan befintliga folkrestauranger och andra därmed jämförbara näringsställen eller industriella anläggningar för tillagning av mat (charkulerifabriker). Det torde ej heller råda någon tvekan om att, där avtal kan träffas med näringsställen eller fabriker om hand-

havande av folkköksrörelsen, en sådan lösning bör eftersträvas, då man därigenom ej blott vinner fördelen av en enkel organisation utan även i allmänhet kan lösa folkköksfrågan med mindre kostnader, än om särskilda, av kommunerna själva drivna folkkök skola anordnas. Det förutsättes vidare i allmänhet, att en stor del av folkköksklientelet kommer att avhämta matportionerna vid folkköken eller särskilda utlämningsställen.

Som exempel på en lösning av folkköksfrågan på nu antytt sätt kan anföras den för Norrköpings stad uppgjorda planen. Enligt denna plan räknar man med att folkköksklientelet i första hand bör utgöras av personer, som åtnjuta arbetslöshets- eller fattigvårdsunderstöd, pension eller familjebidrag. Under vintertiden kan detta klientel beräknas utgöra 10 000—15 000 personer. Två tredjedelar av folkkökets klientel bör kunna avhämta maten och förtära den i hemmen. För tillagning av dessa matportioner äga stadens charkuterifabriker tillräcklig kapacitet. Genom att distributionen förlägges till stadens livsmedelsaffärer undvikes köbildning. De tre största folkrestaurangerna, nämligen Konsum, Kafébolaget och Frälsningsarmén, äro villiga att medverka för utspisning av ett mål mat per dag till cirka 5 000 personer. På så sätt bli de planerade anordningarna tillräckliga för utspisning av det beräknade antalet klienter. Vid nämnda folkrestauranger torde en måltid om två rätter kunna beräknas kosta 1 krona 10 öre. För likartad måltid tillagad i charkuterifabrik och avhämtad i affär torde priset bli ungefär detsamma.

På andra platser åter finnas ej möjligheter att överlåta folkköksrörelsen på redan befintliga inrättningar. Där föreslås i stället, att skolkök och andra lämpliga lokaler skola efter vissa omändringar och anskaffning av viss utrustning kunna användas som folkkök. Endast undantagsvis har det ifrågasatts att låta uppföra särskild byggnad för att kunna anordna folkkök. I de fall, då folkköken skola drivas av kommunerna själva, förutsättes, att skötseln av desamma handhaves av redan befintliga kommunala organ såsom fattigvårdsstyrelse eller kristidsnämnd eller av befintliga beredskapsorganisationer.

De beräknade kostnaderna för de matportioner eller måltider, folkköken skola tillhandahålla, variera självfallet inom de olika kommunerna. En måltid om två maträtter har i allmänhet beräknats komma att kosta mellan en krona och en krona 50 öre, medan måltider med endast en maträtt ansetts kunna tillhandahållas för en kostnad av i allmänhet 50—75 öre.

På vissa undantag när äro de hörda kommunala myndigheterna ense om att, därest förhållandena göra det nödvändigt att inrätta folkkök, prisrabatt måste beviljas vissa befolkningsgrupper, som komma att anlita folkköken. Utöver fattigvårdsklientelet har det ansetts, att arbetslösa, barn och barnrika familjer, ensamstående åldringar m. fl., icke ha möjlighet att själva erlägga full betalning för den mat, som folkköken komma att tillhandahålla. Det förutsättes därför, att personer tillhörande dessa befolkningsgrupper, efter individuell prövning av något kommunalt organ, skulle tillerkännas rätt till viss prisrabatt vid anlitande av folkköken. När det sedan gäller frågan, om staten eller kommunen skall svara för kostnaderna för ifrågasvarande prisrabatt, äro meningarna delade. Det stora flertalet av de hörda myndigheterna synes anse, att kostnaderna för prisratterna böra delas mellan staten och vederbörande kommun, medan andra åter göra gällande, att utgifter av detta slag icke till någon del skola belasta kommunerna. Även till utrustningen för folkköken ifrågasättes statsbidrag.

För egen del har livsmedelskommissionen angående behovet att inrätta folkkök framhållit följande:

I likhet med det stora flertalet av i frågan hörda myndigheter är livsmedelskommissionen av den uppfattningen, att behov av folkkök hitintills knappast gjort sig gällande. Huruvida en ytterligare inknappning av tillgången på i vårt vanliga kosthåll ingående livsmedel jämte en fortsatt prisstegring på livsmedel och bränsle kan komma att medföra, att en kollektiv utspisning ställer sig fördelaktigare än matlagning i hemmen, är självfallet svårt att nu uttala sig om. Det föreligger emellertid även andra omständigheter än de nyss nämnda, som snabbt kunna aktualisera frågan om anordnande av folkkök. En sådan omständighet är, såsom tidigare påpekats, en mera allmän arbetslöshet. Såvitt nu kan bedömas, föreligger dock ej anledning att hysa några större farhågor på detta område. Utvecklingen på arbetsmarknaden under den senaste tiden tyder snarare på en tilltagande brist på arbetskraft inom flera näringsgrenar. En annan omständighet, som man har att räkna med i detta sammanhang, är vidare huru det kan komma att ställa sig med möjligheten att erhålla bränsle samt gas och elektrisk energi för de enskilda hushållens köksspisar. Skulle t. ex. gasverken av en eller annan orsak icke kunna uppehålla sin verksamhet, torde matlagning i de enskilda hushållen på vissa platser bliva i det närmaste omöjliggjord.

Kommissionen har därefter anfört att, även om den nuvarande situationen icke gäve anledning antaga, att något omedelbart behov av att inrätta folkkök förelåge, försiktigheten likväl bjöde att man även på detta område sökte få till stånd en tillfredsställande beredskap.

Angående organiserandet av denna beredskap har kommissionen framhållit följande:

Genom att kommunerna uppgjort förut omnämnda planer för anordnande av folkkök, föreligger visserligen en viss beredskap. Ätminstone torde de kommuner, som låtit uppgöra dylika planer i enlighet med kommissionens direktiv, kunna på kortare tid igångsätta folkköksrörelsen än om någon förberedelse härför icke ägt rum. Såsom de hörda myndigheterna allmänt framhållit, torde folkköken dock icke kunna helt fylla sin uppgift, utan att även åtgärder vidtagas för att bereda vissa befolkningsgrupper möjlighet att genom folkköken erhålla lagad mat till nedsatta priser. Då kommunerna i allmänhet torde sakna möjlighet eller vilja att ensamma svara för kostnaderna för en dylik prisnedsättning, torde till en fullgod beredskap på detta område även höra ett ståndpunktstagande i stora drag till frågan om rätt för kommunerna att under vissa omständigheter kunna komma i åtnjutande av statsbidrag till dessa kostnader. Det skulle i detta sammanhang även kunna ifrågasättas, huruvida icke lagstiftning angående skyldighet för kommun att under vissa omständigheter anordna folkkök borde komma till stånd. Med hänsyn till att kommunerna, att döma av den utav kommissionen verkställda undersökningen, genomgående synas vara villiga att medverka till att folkkök anordnas, så snart behov därav uppstår, under förutsättning att staten lämnar bidrag till vissa kostnader, har kommissionen ansett sig icke böra förorda en dylik lagstiftning, särskilt som genomförande av åläggande för kommun att an-

ordna folkkök säkerligen skulle medföra svårigheter av olika slag. Där-
emot anser kommissionen det vara av vikt, att upprättandet av folkkök
säkerställes genom att redan nu möjlighet beredes att lämna statsbidrag
till kommunernas kostnader härför.

Kommissionen har därefter behandlat frågan, under vilka förutsättningar
statsbidrag skulle kunna beviljas för ett eventuellt bedrivande av folkköks-
rörelse i kommunal regi, och därvid anført bland annat följande:

Kommissionen förutsätter, att som första villkor för att kommun skall
kunna erhålla statsbidrag till kostnader för folkkök skall gälla, att Kungl.
Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande underordnad myndighet fun-
nit behov av folkkök vid den ifrågasvarande tidpunkten föreligga inom veder-
börande kommun.

Enär ledningen av folkköken kräver särskild sakkunskap och samman-
hänger med arbetet inom flera av de ordinära och extraordinära kommu-
nala organen, har kommissionen ansett, att denna ledning lämpligen torde
böra anförtrors åt en särskild styrelse, i vilken obligatoriskt representanter
för kristidsnämnd och arbetslöshetskommitté böra ingå. Därjämte bör all-
tid minst en av ledamöterna vara en rörande hushållsgöromål sakkunnig
kvinna. På denna styrelse bör bland annat ankomma att i enlighet med i
planen för folkköket angivna grunder besluta angående nedsättning av pri-
set å den mat, som tillhandahålles vid folkköken. Som villkor för stats-
bidrag till folkköksrörelse bör vidare gälla, att kostnaden för utspisning av
sådana fattigvårdsklienter, som äro omhändertagna för varaktig försörjning,
påföres fattigvårdssamhället, samt att full ersättning uttages av personer,
som icke prövas vara i behov av prisnedsättning.

Utöver här angivna förutsättningar för statsbidrag till folkköksverksam-
het har kommissionen föreslagit, att som villkor härför skall gälla, att folk-
köket drives i enlighet med av vederbörande myndighet godkänd plan, som
skall innefatta uppgifter angående på vad sätt och i vilken omfattning folk-
köket är avsett att drivas, folkköksstyrelsens sammansättning och befogen-
heter, de grunder, enligt vilka kostnaderna för utspisningen skola beräknas,
vilka befolkningsgrupper, som enligt folkköksstyrelsens bestämmande må
kunna medgivas rätt att erhålla utspisning till nedsatt pris, samt grunderna
för prisnedsättningen, och folkkökets räkenskaper och granskningen av de-
samma. Vidare har kommissionen uttalat, att kommun, som önskar vid-
taga förberedande åtgärder för anordnande av folkkök, äger påkalla gransk-
ning av plan för sådant kök utan hinder av att behov av folkkök inom kom-
munen ännu icke visats föreligga.

Vad angår statsbidragets storlek har kommissionen framhållit, att det
givetvis vore svårt att redan nu angiva vad som därvidlag kunde vara be-
hövligt och lämpligt. Kommissionen har i detta sammanhang anført, att
kommissionen vid sina överväganden om storleken av det ifrågasatta stats-
bidraget bland annat diskuterat frågan, om statsbidrag borde differentieras
mellan olika kommuner med hänsyn till deras skattekraft eller dylikt, men
att kommissionen emellertid ehuru med en viss tvekan stannat vid den upp-
fattningen, att statsbidraget som regel borde till alla kommuner utgå med
50 procent av det belopp, varmed prisnedsättning beviljades, dock att stats-

bidrag icke borde utgå å kostnad för prisnedsättning, som överstege hälften av den verkliga kostnaden för utspisningen. Högre statsbidrag borde emellertid, enligt kommissionen, kunna beviljas, där särskilda förhållanden, såsom hög kommunal utdebitering eller ett förhållandevis stort antal personer, som måste tillerkännas prisnedsättning, därtill föranledde. Ett sådant förhöjt statsbidrag borde, enligt vad kommissionen vidare uttalat, med hänsyn till att beslutanderätten beträffande prisnedsättning låge hos ett kommunalt organ, dock i intet fall överstiga 70 procent av kostnaden för prisnedsättningen.

Kommissionen har i sin skrivelse därefter påpekat, att mot förenämnda förslag kunde måhända med visst fog göras gällande att vissa av våra kommuner, däribland en del av våra större städer, hade så goda skatteunderlag att de, så länge kostnaderna för folkköksrörelsen hölle sig inom rimliga gränser, skäligen torde kunna bära en större andel än hälften av dessa kostnader. Enligt kommissionens mening skulle det för statsverket innebära en avsevärd kostnadsminskning, om statsbidraget till ifrågavarande kommuner kunde bestämmas skola utgå med lägre procentsats än den, som borde tillämpas vid beviljande av statsbidrag till de mera skattetyngda kommunerna. Kommissionen har därför *alternativt* föreslagit, att statsbidrag till kostnaderna för folkköksrörelse skulle utgå efter en lägre procentsats, i den mån kostnaderna ej överstege ett i förhållande till vederbörande kommuns skatteunderlag bestämt belopp, samt efter en högre procentsats å den del av kostnaderna, som överstege sistnämnda belopp. Sitt förslag härutinnan har kommissionen närmare preciserat på följande sätt:

Statsbidraget beräknas på grundval av sammanlagda beloppet av kommunens kostnad under ett vart kalenderår för beviljad prisnedsättning vid utspisning från folkkök av andra personer än sådana, som äro av allmänna fattigvården omhändertagna för varaktig försörjning, dock att i detta kostnadsbelopp högst må inräknas hälften av verkliga kostnaden enligt granskade räkenskaper för utspisningen under samma kalenderår. Å sålunda begränsat kostnadsbelopp utgår statsbidrag med 30 procent av den del därav, som motsvarar en utdebitering av högst 25 öre för skattekrona, samt med 50 eller, där särskilda förhållanden därtill föranleda, med högst 70 procent av återstående kostnadsbelopp. Utdebiteringen beräknas med hänsyn till det antal skattekronor och skatteören, som påförts de skattskyldiga inom kommunen vid nästföregående års taxering till allmän kommunalskatt.

Kommissionen har angående detta alternativa förslag anfört, att detsamma lede av den nackdelen, att för kommuner, som icke kunde räkna med att få komma i åtnjutande av statsbidrag efter den högre procentsatsen, statsbidragen kunde komma att utgöra otillräcklig stimulans för igångsättande av folkköksrörelse, när behov därav uppkomme.

Kommissionen har därefter till behandling upptagit frågan om statsbidrag skulle utgå jämväl till kostnaderna för anskaffande av utrustning till folkököken samt därom anfört följande:

I de fall, där folkköksrörelsen överlåtes åt näringsställe eller annat förefintligt företag, torde kostnaderna för utrustning kunna hållas inom mycket rimliga gränser, varför statsbidrag till utrustningskostnaderna i dessa fall icke kan anses motiverat. För vissa kommuner kan det emellertid bliva nödvändigt att för folkkök taga i anspråk lokaler, som tidigare icke använts för liknande ändamål. Därest i dylika fall kostnaderna för utrustning skulle uppgå till i förhållande till kommunens ekonomiska bärkraft mera avsevärda belopp, torde krav på statsbidrag till dessa kostnader få anses befogade. Innan utrustning till folkkök anskaffas, bör det emellertid undersökas, om andra beredskapsorganisationer tillhörig materiel kan komma till gemensam användning.

Kommissionen har stannat vid att föreslå, att statsbidrag för detta ändamål skall kunna utgå med högst 50 procent av kostnaderna för utrustningen.

Beträffande statsverkets kostnader för ifrågavarande bidrag har kommissionen framhållit, att det givetvis icke nu vore möjligt att framlägga några beräkningar, men som exempel nämnt att, om man utgår från 100 000 portionstagare med prisnedsättning och ett portionspris av en krona, statsbidraget enligt det av kommissionen framlagda första alternativet skulle bliva högst 750 000 kronor i månaden.

Över livsmedelskommissionens skrivelse ha utlåtanden avgivits av överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, statskontoret, socialstyrelsen, statens institut för folkhälsan, statens utrymningskommission, svenska landskommunernas förbund och svenska stadsförbundet. Överståthållarämbetet har vid sitt utlåtande fogat ett från Stockholms stads kristidsnämnd införskaffat yttrande samt länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Blekinge, Värmlands och Västernorrlands län från respektive kristidsstyrelser inhämtade yttranden, varjämte länsstyrelsen i Jämtlands län bilagt sitt utlåtande ett yttrande från magistraten i Östersund.

Av de hörda länsstyrelserna ha flera anslutit sig till eller förklarat sig icke ha något att erinra mot livsmedelskommissionens förslag om planläggning av folkköksverksamhet, under det att andra endast uttalat sig i frågan om grunderna för statsbidrag för ändamålet. Sålunda ansluta sig *länsstyrelserna i Södermanlands, Blekinge och Gävleborgs län* till de av livsmedelskommissionen framförda synpunkterna angående planläggningen; *länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Gotlands, Hallands och Älvsborgs län* ha ej någon erinran mot den av kommissionen skisserade planläggningen och *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Västmanlands samt Västernorrlands län* finna förslaget i denna del välbetänkt. Såväl *överståthållarämbetet* som *länsstyrelsen i Skaraborgs län* framhålla vikten av att åtgärder för inrättande av folkkök utan dröjsmål planläggas och på annat sätt förberedas. Därvid bör hänsyn tagas icke endast till mera socialt betonade faktorer såsom arbetslöshet, bränslebrist, ökad knapphet på livsmedel, utan även till luftskyddets

krav samt till de fordringar som måste ställas på folkkök i händelse av utrymning och bortflyttning från tätbebyggda orter. Kommunernas skyldighet att anordna folkkök bör fastställas genom lagstiftning. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har anfört, att anordnandet av folkkök i större skala kommer att medföra mycket betydande svårigheter. Sålunda har erfarenheten från andra länder visat, att distributionen, så snart klientelet uppgår till höga siffror, blir mycket svår att ordna på tillfredsställande sätt. Köbildning med förlust av tid för en mängd människor, framför allt husmödrarna och barnen, torde icke kunna undvikas, även om utspisningen fördelas å flera ställen. Kostnaderna för stat och kommun komma att uppgå till betydande belopp och de praktiska anordningarna ställa stora anspråk på ledningen. *Länsstyrelsen* har således den uppfattningen, att man bör vara försiktig med att anordna folkkök, bland annat av finansiella hänsyn. Gratisbespisning bör allenast medgivas efter noggrann individuell prövning. *Länsstyrelsen i Örebro län* har framhållit, att spörsmålet om inrättande av folkkök är en social beredskapsfråga, som redan nu kan behöva förberedas genom tillskapande av lämpliga organ, vilka vid behov kunna sättas i verksamhet. Det är därför knappast tillrådligt att överlåta åt den kommunala beslutanderätten att avgöra om och när åtgärder för utspisning genom folkkök skola företagas, utan det bör enligt länsstyrelsens åsikt ankomma på offentlig myndighet att bestämma om och när ifrågasatt rörelse skulle igångsättas. Enligt länsstyrelsens mening bör frågan göras till föremål för utredning i syfte att åstadkomma en beredskapslagstiftning.

I fråga om grunderna för statsbidraget ha *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Jämtlands och Västerbottens län* uttalat sig till förmån för livsmedelskommissionens huvudförslag. Endast *länsstyrelserna i Uppsala, Kronobergs och Norrbottens län* ha förklarat sig anse livsmedelskommissionens alternativa förslag vara att föredraga. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har icke angivit någon mening om huruvida det ena eller andra förslaget bör givas företräde, utan endast framhållit, att en mycket viktig förutsättning för att folkkök vid inträdande behov över huvud skola komma till stånd är, att kommunerna erhålla statsbidrag i tillräcklig utsträckning. I detta hänseende hänvisar länsstyrelsen till ett av *kristidsstyrelsen i Ängermanland* avgivet yttrande, däri kristidsstyrelsen föreslår, att, där särskilda förhållanden såsom omfattande arbetslöshet, stora fattigvårdskostnader, hårt skattetryck samt stort antal personer, vilka utan att vara hjälpbehövande enligt fattigvårdslagens bestämmelser, prövas vara i trängande behov av utspisning till nedsatt pris därtill föranleda, statsbidrag skola kunna utgå med 80 procent av kommunernas kostnader för folkköksutspisning och för anskaffning av erforderlig utrustning. *Länsstyrelsen i Örebro län* har i frågan om ersättning för kostnader för pris-

nedsättning vid utspisning från folkkök uttalat, att det synes bäst överensstämma med nu tillämpade principer i fråga om prisrabattering å vissa livsmedel, att kostnaderna bestridas av statsmedel och att, därest det statsfinansiella läget icke medger en sådan belastning, det synes lämpligast att statsbidrag kommer att utgå enligt de för statsbidrag till arbetslöshetens bekämpande fastslagna normerna. *Kristidsnämnden i Stockholm* har icke ansett erforderligt, att särskilda för ändamålet inrättade folkkök upprättas, utan framhållit, att syftet kan vinnas genom utnyttjande av vissa allmänna inrättningar, restauranger, hushållsskolor och livsmedelsfirmor. I fråga om de befolkningskategorier som böra utspisas på folkköken har nämnden ansett, att i första hand de som inneha rabattkort å matvaror böra ifrågakomma, men att givetvis även andra befolkningskategorier på grund av särskilda förhållanden kunna bliva nödsakade att vända sig till folkköken. I den mån allmänna medel böra tillskjutas för att täcka folkkökens kostnader för prisnedsättningar böra bidrag utgå av statsmedel i likhet med vad fallet är beträffande de rabatter som beviljas å matfett och mjölk. Den omständigheten att det i ena fallet är fråga om vissa matvaror och i andra fallet om färdiglagad mat utgör icke något sakligt skäl för frångående av ett rabattsystem. Ett för hela landet gällande, efter dyrortsgruppering upplagt rabattsystem måste anses mest tilltalande och rättvist, framför allt ur den synpunkten att karaktären av understöd icke blir så framträdande. Rabattsystemet bör alternativt berättiga till rabatt på folkkökens portionspriser eller till rabatt å vissa nödvändiga livsmedel.

Statskontoret har till en början anfört, att, såvitt statskontoret kunde finna, Kungl. Maj:t jämlikt 2 § lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter borde kunna ålägga kommunerna att inrätta folkkök för här avsedda ändamål, vid vilket förhållande statskontoret ifrågasatte om icke tillräcklig beredskap på förevarande område kunde anses redan hava uppnåtts genom den planläggning, om vilken livsmedelskommissionen föranstaltat. Statskontoret har vidare framhållit, att därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna frågan om statsbidrag till en folkköksrörelse nu böra upptagas till prövning, det av kommissionen alternativt framlagda förslaget till statsbidragsgrunder enligt ämbetsverkets mening vore att föredraga framför huvudförslaget, enär kommissionens invändning, att det statsbidrag, vilket enligt alternativförslaget skulle komma att utgå, i vissa fall kunde visa sig utgöra otillräcklig stimulans för igångsättande av folkköksrörelse, knappast syntes böra tillmätas betydelse med hänsyn till den befogenhet Kungl. Maj:t torde äga jämlikt det av statskontoret förut åberopade lagrummet; alternativförslaget anslöte sig även i princip till de regler, som godtagits för utmätande av statsbidrag till kristidsnämndernas verksamhet. Då sådana statsbidrag dock icke kunde utgå med högre belopp än som motsvarade 50 procent av de bidragsberättigade kostnaderna, ställde sig statskontoret

synnerligen tveksamt i fråga om lämpligheten av att i förevarande fall bereda möjlighet till bidrag upp till 70 procent. Slutligen anförde statskontoret att erforderliga medel för utbetalande av statsbidragen tills vidare torde böra ställas till förfogande å beredskapsstat.

Socialstyrelsen har anfört följande:

I likhet med livsmedelskommissionen anser socialstyrelsen, att försiktigheten bjuder att en tillfredsställande beredskap åvägabringas, så att folkkök utan onödigt dröjsmål kan inrättas i kommun, där behov därav kan komma att uppstå. Styrelsen biträder också i stort sett kommissionens förslag men vill framföra följande synpunkter till beaktande.

Att vissa befolkningsgrupper, däribland personer, som äro föremål för samhällets hjälpverksamhet, medgivas rätt att till nedsatt pris vid kommunens folkkök intaga eller avhämta av lagad mat bestående måltid, finner socialstyrelsen riktigt. Någon åtskillnad mellan olika befolkningsgrupper bör givetvis icke få göras.

Likaledes instämmer styrelsen i förslaget, att kommun må erhålla statsbidrag för de kostnader, som åsamkats kommunen till följd av dylika prisnedsättningar. I fråga om beräkningen av statsbidraget anser styrelsen, att arten av den tillfälliga folkköksverksamhet, som förslaget avser att ställa i beredskap, icke motiverar någon differentiering av statsbidragen efter antalet skattekronor i kommunerna. Den stimulans, som statsbidraget avser att ge folkköksverksamheten, bör främja icke blott verksamhetens igångsättande i rätt tid utan även dess utvidgande till erforderlig omfattning; icke minst i de stora städerna är det av vikt, att den sistnämnda synpunkten beaktas. Genom differentiering av statsbidraget efter antalet skattekronor, såsom föreslås i det alternativa förslaget, skulle visserligen statens andel i kostnaderna hållas tillbaka men kommunernas kostnader för den viktiga folkköksverksamheten i motsvarande mån ökas, vilket icke skulle innebära någon kostnadsminskning för samhället i dess helhet men lätt bli till förfång för verksamheten och därmed för folkhälsan. Socialstyrelsen finner sig därför böra förorda den i huvudförslaget angivna enhetliga beräkningsgrunden för statsbidraget.

Vad beträffar de föreslagna villkoren för erhållande av statsbidrag vill socialstyrelsen i fråga om folkköksstyrelsens sammansättning framhålla, att en representant för fattigvårdsstyrelsen givetvis bör ingå i folkköksstyrelsen. Fattigvårdsstyrelsen har nämligen att svara för upphandling av livsmedel samt matlagning och utspisning av pensionärerna å kommunernas ålderdomshem. Om såsom representant för fattigvårdsstyrelsen i folkköksstyrelsen insättes en med utspisningsförhållandena vid fattigvårdens anstalt förtrogen ledamot av fattigvårdsstyrelsen eller anstaltens syssloman skulle folkköksstyrelsen otvivelaktigt tillföras en önskvärd erfarenhet. Av vikt är även att beakta behovet av nära kontakt med fattigvårdsstyrelsen med hänsyn till den avsevärda del av folkköksverksamhetens klientel, som utgöres av understödstagare.

Fattigvårdsstyrelsens utspisning på fattigvårdssamhällets bekostnad av de personer, som äro intagna å styrelsens vårdhem etc., måste givetvis äga rum även då folkkök finnes inrättat i kommun, och även om fattigvårdsanstaltens köksinrättning ingår som filial i folkköksverksamheten i kommunen. Socialstyrelsen finner det riktigt, att kostnaden för utspisning av de perso-

ner, som äro intagna å kommunens fattigvårdsanstalt, helt åvilar fattigvårdssamhället. Villkoret härom i utkastet till statsbidragsgrunder bör enligt styrelsens mening förtydligas i enlighet härmed. Alla personer med hemunderstöd böra sålunda få kost från folkkök, och kommunen bör för hithörande prisnedsättning få räkna med statsbidrag, under det att alla på fattigvårdsanstalt intagna skola komma vid sidan av verksamheten.

I sammanhang med den förevarande folkköksfrågan vill socialstyrelsen betona vikten av att utspisningen av barnen ägnas särskild uppmärksamhet. Skolbespisning bör inrättas eller utbyggas i samband med inrättande av folkkök, och styrelsen vill till öfvervägande framställa förslag om att skolbespisningen utnyttjas även för barn i åldrarna närmast före skolåldern.

Slutligen är socialstyrelsen angelägen att framhålla vikten av att noggranna föreskrifter meddelas rörande exempelvis grunderna för prövning av prisnedsättning, så att icke en alltför skiftande praxis utvecklas i olika kommuner. Även i andra avseenden torde närmare föreskrifter vara behöfliga. Då syftet med den remitterade framställningen närmast synes vara att erhålla statsmedel i beredskap till undvikande av dröjsmål vid ett eventuellt igångsättande av folkköksverksamhet, vill socialstyrelsen emellertid stanna vid de framförda synpunkterna.

Statens institut för folkhälsan har förklarat sig ansluta sig till livsmedelskommissionens mening, att åtgärder måste vidtagas för att åstadkomma en tillfredsställande folkköksberedskap. Vad angår de kategorier av konsumenter, vilka skulle komma att utspisas från folkköken, har institutet ansett det mindre välbetänkt att redan nu taga ställning till denna fråga, utan det avgörande torde böra bliva det för tillfället föreliggande behovet, varvid det emellertid vid planläggning av folkkökens omfattning torde böra beaktas, att förhållandena kunde bliva sådana, att i visst fall en mycket avsevärd del av befolkningen kunde bliva i behov av dylik utspisning. Institutet har beträffande frågan om statsbidrag till folkköksverksamheten uttalat, att statsbidrag borde utgå i de fall då prisrabatt skäligen måste beviljas vid inköp av livsförnödenheter från folkköken samt att, för att undvika att härvid olika regler komme att tillämpas inom olika kommuner, det vore nödvändigt att utarbeta enhetliga riktlinjer för befolkningskategorier, som borde komma i åtnjutande av sådan rabatt. Institutet har beträffande beräkningen av statsbidragets storlek ifrågasatt, om icke statsbidraget, där så befunnes oundgängligen nödvändigt, undantagsvis finge sättas till högre belopp än 70 procent av kostnaden för prisnedsättningen samt om icke statsbidraget till anskaffande av utrustning kunde utgå med högre belopp än av livsmedelskommissionen föreslagna 50 procent av anskaffningskostnaden. Vidare har institutet föreslagit, att de särskilda lokalstyrelser, åt vilka ledningen av folkköken enligt livsmedelskommissionens förslag borde anförtros, skulle för vinnande av erforderlig planmässighet vid inköp och anskaffande av utrustning, inredning av lokaler, utarbetande av utspisningsstater m. m., kunna inhämta råd och anvisningar från en särskild inom livsmedelskommissionen eller annan myndighet inrättad central folkköksorganisation.

Statens utrymningskommission har i sitt utlåtande till en början erinrat om, att kommissionen i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse av den 12 maj 1942 hemställt om medel för anskaffning av viss materiel för den beredskapsorganisation, som enligt kommissionens uppfattning borde upprättas å vissa orter för inkvartering och bespisning av dem, vilkas bostäder förstörts eller eljest blivit obeboeliga till följd av krigsätgård, samt därvid bland annat framhållit, att kommissionen i skrivelsen föreslagit inrättandet av luftskyddshärbärgen, där hemlösa personer också skulle utspisas genom myndigheternas försorg antingen från restauranger, folkök eller andra lämpliga storkök eller också från rörliga utspisningsenheter, bestående av kokvagnar med stor kapacitet jämte utrustning. Kommissionen har därefter uttalat, att kommissionen räknat med att i de orter, varom i det föregående talats, en folköksorganisation skulle finnas tillgänglig under krig samt att en sådan organisation å alla större luftskyddsorter vore ett synnerligen betydelsefullt led i den civila försvarsberedskapen, enär endast under den förutsättningen, att en sådan organisation funnes förberedd, de lokala myndigheterna kunde anses i stånd att möta de påfrestningar i utspisningshänseende, som kunde komma att förorsakas av händelserna under ett krig. Enligt kommissionens uppfattning borde organisationen under fredstid, även om den icke behövde träda i verksamhet, förberedas så att densamma vid behov mycket snabbt kunde igångsättas, vilket vore av särskild vikt i fråga om sådana orter, där icke folkrestauranger, livsmedelsfabriker eller andra dylika för matutspisning lämpade inrättningar stode till förfogande. Kommissionen har därefter — under åberopande av vad kommissionen sålunda anfört — framhållit, att livsmedelskommissionens av allmänt sociala skäl betingade intresse av en folköksorganisation sammanföle med utrymningskommissionens intresse av att en för krigstid avsedd utspisningsorganisation upprättades å viktigare orter samt att det syntes kommissionen i hög grad angeläget, att planläggningar i ifrågavarande båda hänseenden icke bedreves på olika linjer utan att en nära anknytning ägde rum, varför folköksorganisationen borde utformas i samråd med de lokala luftskydds- och utrymningsmyndigheterna under beaktande av försvarsberedskapssynpunkterna och att sålunda för underlättande av samarbete en representant för nyssnämnda myndigheter borde insättas i de lokala folköksstyrelserna. Vad angår spörsmålet om kostnaderna för folkökens har utrymningskommissionen understrukit vikten ur beredskapssynpunkt av att principerna för kostnadernas fördelning mellan stat och kommun snarast möjligt fastställdes, så att oklarhet i detta hänseende icke behövde verka hämmande å folköksorganisationernas utveckling. Kommissionen har icke närmare ingått på frågan om de proportioner, i vilka stat och kommun i allmänhet borde bidra till kostnaderna för prisnedsättningar å den från folkökens utlämnade maten, utan blott framhållit, att reglerna härom borde givas sådan avfattning, att de befrämjade upprättandet av en relativt omfattande folköksorganisation. Be-

träffande frågan om statsbidrag skulle kunna utgå även till anskaffning av utrustning för utspisning har utrymningskommissionen slutligen förklarat sig vilja livligt tillstyrka livsmedelskommissionens förslag i denna del, då anskaffningen av en dylik utrustning måste anses vara av stort värde även ur civil försvarsberedskapssynpunkt.

Departementschefen. Förhållandena på livsmedelsförsörjningens område och prisstegringarna å livsmedel och bränsle ha föranlett överbäganden om icke särskilda åtgärder äro eller kunna bliva påkallade för att, särskilt för de mindre bemedlade, underlätta möjligheterna att erhålla lagad mat. Inom livsmedelskommissionen har med denna utgångspunkt gjorts undersökningar om behovet av inrättande av s. k. folkkök. Därvid har framkommit, att något aktuellt behov av folkkök icke ansetts föreligga, men att, om förhållandena förändra sig till det sämre, en folkköksorganisation snart nog kan visa sig nödvändig. Särskilt har påpekats att ej blott skärpta regleringsåtgärder och ökad prisstegring å de viktigare livsförnödenheterna utan även inträdandet av en mera omfattande arbetslöshet eller begränsning av de enskilda hushållens möjligheter att erhålla bränsle, gas eller elektricitet för matlagningsändamål kunna aktualisera behovet av folkkök. Även om förhållandena för närvarande icke vore så allvarliga, att folkkök omedelbart borde komma till stånd, har det, med hänsyn till att vårt försörjningsläge inom skilda områden hastigt nog kunde undergå en försämring, synts vara välbetänkt att redan nu vidtagna erforderliga planläggningsåtgärder för genomförande av en folkköksorganisation. Jag ansluter mig till denna tanke.

Vad själva planläggningen angår synas de av livsmedelskommissionen uppdragna linjerna böra tillämpas. Sålunda bör utredas vilka befolkningsgrupper samt antalet konsumenter som kunna väntas komma att anlita folkköken. Vidare bör planläggningen omfatta undersökningar av frågor om lokaler och utrustning samt sättet för folkkökens drift. Särskilt beaktande torde därjämte böra ägnas åt det av utrymningskommissionen framförda spørsmålet om en samordning av för folkköken erforderliga anordningar med de åtgöranden som ur civil försvarsberedskapssynpunkt kunna vara påkallade.

Livsmedelskommissionen och de hörda myndigheterna utgå från att folkköken böra drivas såsom kommunala inrättningar, och livsmedelskommissionen ifrågasätter därjämte för vinnande av detta syfte, huruvida icke särskild lagstiftning angående skyldighet för kommun att anordna folkkök bör komma till stånd. Kommissionen vill dock icke förorda sådan lagstiftning, enär kommunerna torde vara villiga att, därest statsbidrag erhålles för vissa kostnader, på frivillighetens väg medverka till inrättande av folkkök. Även jag finner det lämpligt, att folkköksverksamheten anförtros kommunala organ, särskilt med tanke på att inom vissa kommuner

åtskilliga anstalter redan träffats för planläggning av en sådan verksamhet. Någon särskild lagstiftning om skyldighet för kommun att anordna folkkök anser jag icke vara påkallad. Kungl. Maj:t torde nämligen, såsom statskontoret framhållit, äga befogenhet att med stöd av 2 § lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter föreskriva, att kommun skall inrätta folkkök.

Livsmedelskommissionen har framhållit, att folkköken knappast kunna väntas fylla sin uppgift, om icke de mindre bemedlade befolkningsgrupperna erhålla möjlighet att anlita desamma till nedsatta priser och att kommunerna i allmänhet torde sakna möjlighet eller vilja att ensamma svara för kostnaderna för sådan prisnedsättning. Därför ifrågasätts särskilda statsbidrag för dessa kostnader.

I den händelse tidsläget skulle kräva inrättandet av folkkök synes man böra utgå från att de mindre bemedlade skola kunna från dessa erhålla lagad mat till priser, som understiga självkostnaderna. Huruvida en dylik prisnedsättning bör stå till buds under alla förhållanden torde dock kunna ifrågasättas; är anledningen till att folkkök inrättas att söka exempelvis i brist på bränsle för matlagningsändamål, lärer någon prisnedsättning i och för sig knappast vara motiverad. I regel synes man dock böra räkna med att prisnedsättning skall kunna medgivas. Vederbörande kommuner synas emellertid knappast kunna med stöd av nyssnämnda lag om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter åläggas att svara för de kostnader, som kunna komma att uppstå till följd av sådana prisnedsättningar. På grund härav kommer det att vara beroende av vederbörande kommuner, huruvida från folkkök skall verkställas utspisning till nedsatta priser. Det måste vid sådant förhållande anses tillrådligt att genom beviljande av statsbidrag stimulera kommunerna att frivilligt åtaga sig viss del av kostnaderna för sådan prisnedsättning som här avses. Då dessutom ett fastslående av statens avsikt att bevilja statsbidrag redan i det förberedande skede, vari frågan om inrättande av folkkök nu befinner sig, kan påverka kommunernas beredvillighet att medverka till den fortsatta planläggningen av folkkökens organisation, är jag nu beredd att tillstyrka att statsbidrag må kunna utgå för ändamålet.

Att fastställa några mera detaljerade regler för åtnjutandet av statsbidrag torde för närvarande icke vara möjligt. För att kommun skall erhålla statsbidrag till kostnader för folkkök synas emellertid följande huvudgrunder böra uppställas. Bidrag skall kunna utgå, sedan Kungl. Maj:t eller av Kungl. Maj:t utsedd myndighet funnit behov av folkkök föreligga inom vederbörande kommun samt därjämte skäl föreligga för prisnedsättning. Till skillnad mot eljest gällande regler, att krisåtgärderna inom en kommun skola handhas av kristidsnämnden, synes med hänsyn till de särskilda insikter som fordras för att leda en folkköksverksamhet kommunen böra äga bestämman, att ledningen av verksamheten skall utövas av en särskild styrelse, vilken i sig inne-

sluter representanter för såväl kristidsnämnd som, därest arbetslöshet medverkat till folkkökets tillkomst, arbetslöshetskommitté. På sätt socialstyrelsen och utrymningskommissionen förordat böra även företrädare för kommunens fattigvårdsstyrelse och lokala utrymningsmyndigheter vara ledamöter av folkköksstyrelsen, så att de speciella synpunkter som dessa representanter företräda kunna vinna erforderligt beaktande vid folkkökens organisation, utrustning och drift. På folkköksstyrelsen bör ankomma att efter grunder som bestämts av Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande av annan myndighet besluta om vilka befolkningsgrupper, som skola tillhandahållas mat till nedsatta priser. Tillträde till folkköken bör mot full ersättning stå även andra kommunens medlemmar till buds. Å styrelsen skall vidare ankomma att i enlighet med föreskrivna grunder bestämma storleken av den prisnedsättning som därtill berättigade skola åtnjuta.

Statsbidrag bör i enlighet med vad jag förut framhållit utgå för viss del av de kostnader som uppstå för kommunerna för prisnedsättningen åt vissa befolkningskategorier. Om det befinnes lämpligt att genomföra prisnedsättning, synes det vara rättvist, att samtliga kommuner, oavsett skatteunderlag, erhålla statsbidrag efter enhetliga grunder. På sätt livsmedelskommissionen i första hand föreslagit synes statsbidraget böra fastställas till 50 procent av det belopp, varmed prisnedsättning beviljas, dock icke å kostnad för prisnedsättning, som överstiger hälften av självkostnaden för utspisningen. Med självkostnad förstås därvid utgifter för ingredienserna i maten, personalkostnader, eventuella hyror och dylika rörliga kostnader, men icke kostnader för amortering av utrustning och andra inventarier. Genom att fixera en bestämd gräns för statsbidragets storlek synas kommunerna erhålla en fastare utgångspunkt för bedömandet av de kostnader för folkköken, vilka kommunerna själva äro skyldiga att bestrida, än om statsbidraget skulle utgå i förhållande till skatteunderlaget. Där synnerliga skäl föreligga, exempelvis särskilt högt skattetryck eller ovanligt höga kostnader för folkkökens anordnande och utrustning, böra statsbidrag efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall kunna tillerkännas kommun för kostnaderna för prisnedsättning till högre procenttal än förut angivits, dock högst 75 procent av det belopp, varmed prisnedsättning beviljas, ävensom för andra kostnader än för prisnedsättning. Även i dessa fall torde statsbidrag för prisnedsättning böra begränsas till högst hälften av självkostnaden för utspisningen.

Då några kostnader för statsverket för här skisserade statsbidrag icke komma att uppstå, förrän inrättande av folkkök blir aktuellt, erfordras för närvarande icke något särskilt anslag å riksstaten för ändamålet. För den händelse medel skulle bliva behöfliga, torde Kungl. Maj:t få tillgodose dylikt behov genom anlitande av lämpligt förskottsstatsanslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna av mig i det föregående angivna riktlinjer för beviljande av statsbidrag åt kommuner för vissa kostnader för utspisning vid folkkök.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Lindholm.